

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК

АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я

Науковий журнал

*Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.*

Випуск 4 (81) 2014

Миколаїв
2014

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Згідно з Постановою ВАК України від 14.04.2010 р. № 1-05/3 видання включено до переліку фахових видань.

Головний редактор: В.С. Шهبанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.
К.М. Думенко, д.т.н., доц.
В.П. Клочан, к.е.н., доц.
М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.
В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., доц.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шهبаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишнеvsька, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., доц.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.В. Скрипнюк, д.ю.н., проф.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; В.С. Дога, д.е.н., проф. (Молдова).

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будақ, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; В.П. Лялякіна, д.т.н., проф. (Росія).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрева, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; В.А. Захаров, д.с.-г.н., проф. (Росія); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; А.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкар, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Майкл Бьоме, проф. (Німеччина); А.С. Добишев, д.т.н., професор (Республіка Біларусь).

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 3 від 25.11.2014 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2014

СТАН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

К. В. Якушова, аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

У статті проаналізовано стан сільськогосподарських угідь у Миколаївській області у розрізі екологічних індикаторів. Виявлено проблеми та визначено перспективи розвитку екологобезпечного землекористування в області. Обґрунтовано заходи щодо підвищення рівня екологізації землекористування.

Ключові слова: екологічна безпека, політика екологізації, землекористування, екологобезпечне землекористування.

Постановка проблеми. Земельний фонд Миколаївської області характеризується наявністю досить високого біопродуктивного потенціалу, а в його структурі висока питома вага ґрунтів чорноземного типу, що створює сприятливі умови для продуктивного екологобезпечного землеробства. Станом на 1 січня 2014 року земельний фонд Миколаївської області складає 2458,50 тис. га, з них 2006,7 тис. га (або 81,62%) займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель. Екстенсивне використання землі призвело до дисбалансу в землеробстві. Розширення ріллі до розмірів, неприпустимих для розвинених країн світу, погіршило її якісний стан, екологічну рівновагу навколишнього середовища, збільшило енергоспоживання. Тому досить важливим є впровадження екологобезпечного землекористування, що дозволить покращити стан ґрунтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан використання сільськогосподарських угідь Миколаївської області вивчали такі науковці, як В. Г. В'юн, В. В. Горлачук, О. І. Котикова, А. Я. Сохнич та ін. [1, 2]. Однак у більшості наукових праць недостатньо уваги приділено особливостям впровадження екологобезпечного землекористування в Миколаївській області. Це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Метою дослідження є аналіз стану сільськогосподарських угідь в Миколаївській області у розрізі екологічних індикаторів та розроблення практичних рекомендацій щодо впровадження землевласниками та землекористувачами екологобезпечного землекористування.

Виклад основного матеріалу дослідження. В області спостерігається високий рівень господарського використання ріллі та розораності сільськогосподарських угідь – **81,6 та 86,4%** відповідно. У **2013** році порівняно з **1995** роком збільшилася частка посівних площ у площі ріллі в обробітку з **87,4%** до **92,1%**, а частка багаторічних насаджень у площі сільськогосподарських культур зменшилася на **0,3** в.п. Питома вага площі посівів інтенсивних культур у **2013** році складає **30,5%**.

Враховуючи надмірну розораність території (**84,7%**) Миколаївської області та надто обмежене збільшення сільськогосподарських угідь, потрібне бережливе ставлення й екологобезпечне використання земельного фонду. В той же час земельні ресурси області потребують захисту від нераціонального їх використання. Велика розораність земель, особливо в Арбузинському та Жовтневому районах області, призводить до розвитку сильних ерозійних процесів. Ерозія ґрунтів є основним і найбільш небезпечним та дестабілізуючим фактором екологічної ситуації на ландшафтах, що призводить до забруднення та замулення струмків, річок, ставків, тощо.

Щорічний змив ґрунту в цілому по області досягає **13,7** т на **1** га. Найбільші площі змитих земель в Арбузинському, Вознесенському, Врадіївському, Доманівському районах (**68,0-83,6%**), а річний змив в цих районах складає від **22,8** до **33,3** т на **1** га [3]. Ерозія змиває здебільшого верхній – найбільш родючий шар ґрунту, зменшуючи вміст у ньому гумусу, що погіршує родючість ґрунтів. Дослідження розвитку процесів водної ерозії свідчать: середньозмиті ґрунти розміщуються, в основному, на покатах прибалкових схилах. Сильнозмиті ґрунти безпосередньо примикають до берегів річок, водойм і балок.

Площа дефляційно небезпечних та вже дефльованих ґрунтів (вітрова ерозія) складає близько **90%** від загальної площі сільськогосподарських угідь. Найбільше таких земель в Но-

вобузькому, Казанківському, Снігурівському, Жовтневому та Очаківському районах. Якщо в середньому по області за рік вітрова ерозія виносить з одного гектара **12,9** т дрібнозему, то в зазначених районах цей показник становить **24,2-28,6** т [3].

З метою запобігання процесам ерозії доцільно використовувати такі заходи [4]: створення контурно-меліоративної системи території, яка передбачає диференційоване використання земель залежно від рельєфу, ґрунтового-екологічних і водоутворювальних умов; збільшення лісистості до оптимальних розмірів; здійснення агротехнічних протиерозійних заходів із запобігання замулюванню водних джерел продуктами ерозії; створення та упорядкування водоохоронних зон і прибережних захисних смуг; залуження і створення лісових насаджень у прибережних захисних смугах, схилах, балках та ярах; упорядкування водовідведення на сільськогосподарських угіддях.

Основними землекористувачами сільськогосподарських угідь є сільськогосподарські підприємства (**34,8%**) та громадяни, яким надані землі у власність і користування (**51,7%**). У **2013** році у власності сільськогосподарських підприємств знаходилось **984,4** тис. га сільськогосподарських угідь, що на **47%** менше, ніж у **1995** р. З них основна частина угідь належить недержавним підприємствам. У власності громадян знаходилось **786,0** тис. га угідь, що у **7** разів більше, ніж у **1995** р. [5].

В області спостерігається постійне змінення кількості та розмірів господарств, що має негативний вплив на екологічний стан ґрунтів та впровадження екологобезпечного землекористування. У **2013** році їх кількість склала **4588** одиниць. Невеликі розміри господарств не дозволяють запровадити науково обґрунтовану контурно-меліоративну організацію території. Виходом повинна стати консолідація земель на умовах довгострокової оренди.

За останні роки значно змінилася структура посівних площ сільськогосподарських культур. За період з **1995** по **2013** роки збільшилися посіви зернових та технічних культур, а зменшення відбулося – по посівам картоплі, овоче-баштанних та кормових культур. Різке зменшення посівів кормових культур відбулося в наслідок скорочення поголів'я тварин. Зернові

культури розміщені рівномірно по районах області. Найбільші площі посівів технічних культур зосереджені у Єланецькому районі (41,5% від загальної посівної площі району), картоплі і овоче-баштанних культур – у Жовтневому (7,8%), кормових культур – у Новобузькому (6,7%). В загальній площі посівів області переважають Баштанський (112,2 тис. га) та Жовтневий (100,3 тис. га) райони, найменші площі посіви спостерігаються в Очаківському (46,4 тис. га) та Врадіївському (49,5 тис. га) районах.

Для впровадження екологічнобезпечного землекористування необхідно належним чином впорядкувати структуру посівних площ, нарощуючи площі багаторічних бобових трав та культур суцільного сіву.

На формування та проходження деградаційних процесів у землекористуванні, разом з чинниками природного характеру, значний вплив мають техногенні галузі сільського, лісового та інших господарств. Основними чинниками антропогенної трансформації ландшафтів є вплив промислових підприємств. В умовах переходу на ринкові відносини, коли проходять бурхливі процеси у зміні форм господарювання і власності на землю родючість ґрунту залишається поза увагою багатьох виробників.

Порушення земель викликає зміни ґрунтового покриву, гідрологічного режиму, утворення техногенного рельєфу та інші якісні зміни. Порушені землі втрачають свою початкову цінність та негативно впливають на навколишнє середовище. Порушені землі підлягають рекультивації, яка є одним з методів екологізації виробництва та дозволяє відновити родючість земель. За 2000-2013 роки спостерігається позитивна тенденція відносно кількості та обсягів порушених земель, кількість яких скоротилася на 15%. Відпрацьовано порушених земель на 32% більше, ніж у 2000 році, але останні 2 роки рекультивація зовсім не проводиться.

Протягом 2013 р. у Миколаївській області утворилося 2476,3 тис. т відходів, що на 0,1% більше порівняно з 2012 р., у т.ч. від економічної діяльності підприємств та організацій, які отримали дозволи на розміщення відходів, – 2290,7 тис. т

(на 3,2% більше), у домогосподарствах – 185,6 тис. т (на 27,4% менше). Із загального обсягу утворених відходів 152,0 тис. т становили відходи I-III класів небезпеки, що на 18,9% менше порівняно з 2012 р. Протягом року утилізовано, оброблено (перероблено) 111,7 тис. т відходів, що на 3,8% менше, ніж у 2012 р. Частка відходів, які були утилізовані, оброблені (перероблені), у загальному обсязі утворених відходів складала 4,5%. На підприємствах області функціонувало 66 спеціально відведених місць та об'єктів видалення відходів [6].

Впродовж 2013 року від стаціонарних джерел забруднення в повітряний басейн області надійшло 20,4 тис. т шкідливих речовин, що на 19% менше, ніж у попередньому році. Із загальної кількості забруднюючих речовин викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, становили 9,3 тис. т та 0,1 тис. т відповідно. Крім того, було викинуто 2091,6 тис. т діоксиду вуглецю, який також впливає на зміну клімату [6].

Істотним фактором техногенного забруднення ґрунтів є транспорт. Викиди вихлопних газів підвищують вміст свинцю у ґрунтах біля автотрас та в ґрунтах придорожньої смуги уздовж доріг з інтенсивним рухом.

Недотримання технологій і термінів проведення обробітку ґрунту, захисту рослин від бур'янів, шкідників та хвороб негативно впливає на відтворення родючості ґрунтів, загострює проблеми гумусового, агрофізичного та меліоративного стану і веде до зниження родючості ґрунтів та екологічної безпеки землекористування. Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, застосування засобів хімізації, меліорації та механізації призводить до погіршення агрономічних якостей ґрунту через знищення у ньому гумусу.

Станом на 01.01.2014 року [5] в області налічується 189,8 тис. га зрошуваних сільськогосподарських угідь. Найбільша кількість зрошуваних земель у Снігурівському (25,2%), Жовтневому (17,7%) та Баштанському (16,4%) районах. Основна частина зрошуваних земель зосереджена у сільськогосподарських підприємствах (53,5%), зокрема: у недержавних сільськогосподарських підприємствах – 50,2%. У розпорядженні громадян зосереджено 45,2% зрошуваних

земель, у тому числі на ділянках для ведення товарного сільськогосподарського виробництва – **35,4%**, фермерських господарствах – **8,7%**. Основною частиною зрошуваних земель є рілля. В сільськогосподарських підприємствах площа зрошуваної ріллі становить **99,7** тис. га або **97,8%**, у господарствах населення – **84,7** тис. га **98,4%**.

Земельним ресурсам завдають великої шкоди, знижують їх продуктивність і надмірне застосування хімічних засобів захисту рослин, і використання на полях недосконалої техніки. Агрохімічне обстеження ґрунтів області показує погіршення їх якісних показників. Використання мінеральних добрив зменшує вміст гумусу у ґрунті. Все це вимагає економного і науково обґрунтованого використання земельних ресурсів як одного з важливих напрямів раціонального природокористування.

Під урожай **2013** р. великими та середніми сільськогосподарськими підприємствами внесено **467,8** тис. ц мінеральних добрив у перерахунку в поживні речовини, що на **4,4%** більше, ніж у **2012** р. В цілому в області міндобрива внесені на **73,6%** посівних площ сільськогосподарських культур проти **72,1%** у попередньому році. Удобрено **81,4%** посівів зернових, **64,4%** – технічних культур, **96,5%** – картоплі, **88,8%** – овочів. В розрахунку на **1** га посівної площі внесено по **50** кг поживних речовин [6].

Під зернові культури внесено в середньому по **56** кг мінеральних добрив на **1** га посівної площі (на **4** кг менше попереднього року). Під овочеві культури на **1** га посівної площі господарства області внесли в середньому по **217** кг, що на **15%**, або на **38** кг більше, ніж під урожай **2012** р. Під цукрові буряки на **1** га посівної площі торік внесено в середньому по **188** кг поживних речовин (на **35** кг більше порівняно з **2012** р.). В минулому році в розрахунку на **1** га площ, зайнятих картоплею, внесено по **179** кг мінеральної поживи, що на **64** кг більше, ніж у **2012** р. Майже дві третини (**74,1%**) внесених у **2013** р. добрив – азотні, тоді як частка фосфорних становить **16,1%**, калійних – **9,8%**.

Внаслідок скорочення поголів'я худоби в господарствах області зменшилося внесення органіки під посіви сільсько-

господарських культур. Так, у 2013 р. їх внесено 125,3 тис. т, що на 34,2% більше, ніж у 2012 р. Найбільше органіки внесено у Новобузькому та Арбузинському (в середньому по 1,2-0,7 т на 1 га) районах. Найбільше застосували мінеральних добрив господарства Казанківського (73 кг на 1 га), Веселинівського (68 кг на 1 га) та Врадіївського (63 кг на 1 га) районів.

З метою екологізації вирощування продукції необхідно обмежити застосування мінеральних добрив, насамперед азотних, з переходом на локальний спосіб внесення туків, який дає змогу зменшити їх дози на 30-50% порівняно з тими, що рекомендують для інтенсивних технологій та підвищити дози внесення гною, які забезпечують бездефіцитний баланс гумусу [7].

Загальними показниками визначення екологічної стабільності регіону є коефіцієнт екологічної стабільності та коефіцієнт антропогенного навантаження, які складають 0,23 та 3,81 відповідно. Це означає, що територія Миколаївської області є екологічно нестабільною з підвищеним рівнем впливу діяльності людини на стан довкілля, зокрема земельних ресурсів.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було виявлено, що сільськогосподарські угіддя області знаходяться у кризовому стані. Покращити стан угідь дозволить перебудова системи землекористування, яка повинна мати природоохоронний, ресурсозберігаючий характер та передбачати збереження ґрунтів, обмеження впливу на рослинний і тваринний світ та інші компоненти навколишнього середовища. Першочерговими заходами на шляху виходу з кризового стану повинні бути: вилучення деградованої та малопродуктивної ріллі, запобігання процесам ерозії, консолідація земель на умовах довгострокової оренди, впорядкування структури посівних площ, обмеження застосування мінеральних добрив.

Список використаних джерел:

1. Горлачук В. В. Управління земельними ресурсами : навчальний посібник / В. В. Горлачук, В. Г. В'юн, А. Я. Сохнич. — Миколаїв, 2002. — 314 с.
2. Котикова О. І. Теоретико-методологічні основи стійкого розвитку землекористування / О. І. Котикова. — Миколаїв : МДАУ, 2009. — 245 с.
3. Програма охорони та підвищення родючості ґрунтів Миколаївської області на 2004-2015 роки. — Миколаїв, 2003. — 167 с.
4. Управління екології та природних ресурсів Миколаївської облдержадміністрації [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.duecomk.gov.ua/>

5. Сільське господарство Миколаївщини / за редакцією З. А. Лук'яненко ; Головне управління статистики у Миколаївській області. — Миколаїв, 2014. — 316 с.
6. Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>
7. Юркевич Є. О. Агробіологічні основи сівозмін Степу України : монографія / Є. О. Юркевич, Н. П. Коваленко, А. В. Бакума. — Одеса : ВМВ, 2011. — 237 с.

К. В. Якушова. Состояние сельскохозяйственных угодий в Николаевской области: экологический аспект.

В статье проанализировано состояния сельскохозяйственных угодий в Николаевской области в разрезе экологических индикаторов. Выявлены проблемы и определены перспективы развития экологически безопасного землепользования в области. Предложен ряд мероприятий, способствующих увеличению уровня экологизации производства.

C. Yakushova. Condition of the agrarian land in Mykolayiv region: an environmental aspect.

The article analyzes the state of the environmental safety of agrarian land use in Mykolayiv region. The problems and prospects of environmental agrarian land use in the region were defined. It is defined the list of measures that the government of Ukraine should introduce for the purpose of cleaner production.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

М. В. Дубініна, О. І. Лугова. Значення трансакційних витрат у формуванні економічного потенціалу сільськогосподарського підприємства.....	3
В. В. Ключан. Інфраструктура інформаційного обслуговування агробізнесу.....	12
І. В. Гончаренко, К. В. Коноваленко, Ж. В. Сокровіщук. Необхідність розвитку агротуризму на території Миколаївської області.....	20
О. В. Аверчев, Н. О. Аверчева. Сучасний стан та перспективи розвитку галузі рослинництва в Херсонській області	27
S. Zaskaleta, K. Matveyeva. The Main Trends of Professional Training of Specialists for Agrarian Industry in Western European Countries.....	35
А. В. Бурковська, Т. І. Лункіна. Інвестування аграрного сектора економіки України	41
І. В. Барішевська. Теоретичні аспекти формування маркетингової стратегії розвитку аграрних підприємств.....	47
С. О. Малюк. Маркетинговий підхід до трактування сутності товару й товарного асортименту підприємства	55
Н. В. Цуркан. Щодо доповнення показників оцінки ефективності вирощування багаторічних трав	61
О. І. Мельник. Методичні засади побудови та оцінки науково-інноваційного профілю аграрного сектора економіки	67
Р. В. Данильченко. Тенденції розвитку інфраструктури зернового ринку	76
К. В. Якушова. Стан сільськогосподарських угідь у Миколаївській області: екологічний аспект.....	84
В. П. Рибачук. Концепція інноваційної моделі у формуванні теорії і практики розвитку економічних систем	92

О. Ю. Скоромна. Удосконалення методу ланцюгових підстановок при аналізі факторів формування прибутку підприємства..... 99

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

А. К. Антипова. Водний режим у посівах люцерни насінневого призначення..... 106

Р. А. Вожегова, М. А. Мельник. Особливості накопичення сирової маси та сухої речовини, фотосинтетична діяльність сої при вирощуванні в умовах Півдня України 114

Ю. О. Лавриненко, В. Б. Рубан. Динаміка листової поверхні рослин кукурудзи та фотосинтетичні показники посівів при краплинному способі поливу в умовах Півдня України 122

В. М. Ловинська, С. А. Ситник, Г. П. Думинський. Ретроспективний аналіз динаміки лісових ресурсів Дніпропетровської області..... 129

В. В. Розенфельд. Технологічні особливості комплексного захисту газонів від фітопатогенів у ландшафтному озелененні..... 135

В. І. Ратошнюк. Вплив елементів технології вирощування на насінневу продуктивність люпину вузьколистого 142

О. А. Туріна, С. В. Дідович, Р. О. Кулініч. Високопродуктивні рослинно-мікробні системи в агроценозах бобових культур Криму 151

Н. С. Пальчук. Формування врожайності різними сортами пшениці озимої при вирощуванні після сої в умовах північної частини Степу України 156

С. В. Чернобай. Формування показників якості зерна ячменю ярого за впливу норми висіву та позакореневих підживлень 163

В. С. Топіха, С. М. Галімов, О. О. Стародубець. Досвід створення промислового свинарства в умовах СГПП «Техмет-Юг» Миколаївської області 170

Г. А. Данильчук. Економічна ефективність вирощування цюголіток підвищеної маси 178

Л. О. Стріха. Використання ферментативно обробленого гірчичного порошку при виробництві сирокоччених ковбас.....	184
М. Г. Тищенко. Пошук ефективних шляхів адаптації тварин при інтродукції їх в умовах глобального потепління.....	189

В ПОРЯДКУ ОБГОВОРЕННЯ

В. О. Ханстантинов. Дотримання академічних стандартів – запорука якісного підручника.....	194
--	------------

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

До друку приймаються статті, що відповідають вимогам ВАК і мають такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Подається примірник тексту статті, підписаний авторами, надрукований на папері форматом А4, а також електронний варіант на CD-ROM. Обов'язково подається: рецензія доктора наук; квитанція про оплату, відомості про автора.

На диску повинен бути 1 файл з текстом статті, названий прізвищем автора (Стаття_Прізвище), файл з розширеною англійською анотацією та, при необхідності, файли з рисунками, графіками тощо.

Обсяг статті – до 10 повних сторінок. Розміри полів: ліве – 20 мм, праве – 20 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, до 30 рядків на сторінці.

Статті необхідно готувати за допомогою текстового редактора Microsoft Word. Шрифт статті – Times New Roman Cyr, через інтервал 1,5, розмір – 14 pt.

Назва статті має бути короткою (до 10 слів), адекватно відбивати її зміст, відповідати суті досліджуваної наукової проблеми. При цьому слід уникати назв, що починаються зі слів: «Дослідження питання...», «Деякі питання...», «Проблеми...», «Шляхи...», в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

Анотації (українською, російською та англійською) набирати курсивом 12 кеглем. Виклад матеріалу в анотації має бути стислим і точним (близько 50 слів). Слід застосовувати синтаксичні конструкції безособового речення, наприклад: «Досліджено...», «Розглянуто...», «Установлено...» (наприклад,

«Досліджено генетичні мінливості... Отримано задовільні результати...»).

Анотація статті англійською мовою (від 250 до 300 слів) та ключові слова англійською мовою (від 5 до 10 слів). Треба надати професійний переклад анотації статті англійською мовою (завірений печаткою бюро перекладів або відділу кадрів підпис викладача кафедри іноземних мов вашого ВНЗ). Бажано надати цю розширену анотацію українською (російською) мовою.

Анотація англійською мовою повинна бути структурованою (слідувати логіці опису результатів у статті), інформативною (не містити загальних слів); оригінальною (не може бути калькою російськомовної анотації); змістовною (відображати основний зміст статті та результати досліджень).

Посилання в тексті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1, 6]. Посилання на конкретні сторінки наводити після номера джерела, потім через кому сторінку (маленьке с.), далі її номер (наприклад: [1, с. 5]). Якщо далі йде інше джерело, то ставити його номер через крапку з комою в тих самих дужках (наприклад: [1, с. 5; 4, с. 8]).

Усі цитати, мова оригіналу яких є іншою, подавати мовою Вісника й обов'язково супроводжувати їх посиланнями на джерело і конкретну сторінку.

Не робити посторінкових посилань, а подавати їх у дужках безпосередньо в тексті.

На всі рисунки й таблиці давати посилання в тексті. Усі рисунки мають супроводжуватися підрисунковими підписами, а таблиці повинні мати заголовки.

Рисунки виконувати у редакторі Microsoft Word за допомогою функції «Створити рисунок», а не виконувати рисунок поверх тексту. Написи на рисунках виконувати засобами Microsoft Word з тим, щоб редактор мав можливість зробити в них необхідні виправлення. У разі використання інших програм для створення рисунків надавати редакції на кожний рисунок окремий файл фотмату TIFF (незжатий – **uncompressed**) або формату JPG (найкращої якості – **best quality**).

Таблиці виконувати у редакторі Microsoft Word за допомогою функції «Додати таблицю». Кожна таблиця повинна займати не більше одного аркуша при розмірі шрифту TIMES тексту таблиці не менш ніж 12 кегль.

Формули у статтях по всьому тексту набирати у формульному редакторі MS Equation – 3.0, шрифт TIMES, 10 кегль.

Автори мають дотримуватися правильної галузевої термінології (див. держстандарти).

Терміни по всій роботі мають бути уніфікованими.

Між цифрами й назвами одиниць (грошових, метричних тощо) ставити нерозривний пробіл.

Скорочення грошових та метричних одиниць, а також скорочення млн, млрд, метричних (грн, т, ц, м, км тощо) писати без крапки.

Якщо в тесті є абрєвіатура, то подавати її в дужках при першому згадуванні.

Література, що приводиться наприкінці публікації, повинна розташовуватися в порядку її першого згадування в тексті статті й бути оформлена відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Номер у списку літератури має відповідати лише одному джерелу.

Список використаних джерел повинен містити не менше 10 посилань, з яких не менше 7 на зарубіжні видання. Самоцитування – не більше 30%.

Обов'язкова наявність списку літератури англійською мовою (не виключає списку літератури мовою статті). Літературу не обов'язково перекладати англійською мовою. Її можна транслітерувати. Офіційна транслітерація українського алфавіту латиницею регламентується постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 55. Офіційний трансліт онлайн – <http://translit.kh.ua/?passport>. Транслітерація російського алфавіту латиницею онлайн – <http://www.translitor.net/>.

**Редакційна колегія залишає
за собою право на редакційні виправлення.
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ**

УДК XXX.XX

Назва статті

*Л. С. Прокопенко, кандидат біологічних наук, доцент
Л. П. Чернолата, кандидат сільськогосподарських наук
Інститут кормів УААН*

Текст анотації українською мовою (50-60 слів)

Ключові слова: 4-7 ключових слів або словосполучень

* Текст статті *

Список використаних джерел:

1. Іваненко І. І. Назва роботи / І. І. Іваненко — К. : Вища школа, 1999. — 111 с.
2. Бобров М. І. Назва статті / М. І. Бобров // Назва журналу. — 1999. — № 6. — С. 23—25.

Название статьи

*Л. С. Прокопенко
Л. П. Чернолата*

Текст аннотации російською мовою (50-60 слів)

Ключевые слова російською мовою

Name of the article

*L. Prokopenko
L. Chornolata*

Text of annotation англійською мовою (50-60 слів)

Keywords англійською мовою

Text of annotation розширена анотація англійською мовою (250-300 слів)

Наукове видання

Вісник аграрної науки Причорномор'я
Випуск 4(81) – 2014

Технічний редактор: *О. М. Кушнарьова.*
Перекладач-коректор: *О. В. Неліна.*
Комп'ютерна верстка: *Ю. В. Антонович.*

Підписано до друку 25.11.2014. Формат 60 x 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. 13,1.
Тираж 300 прим. Зам. № _____. Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м.Миколаїв, вул.Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.